

Onderzoek naar innovaties in het archief- en bibliotheekwezen

Opdrachtgever:
Stichting GO Fonds

Stichting FONDSD
ontwikkeling van de informatiedienstverlening

Opdrachtnemers:
Jos van Helvoort en Peter Becker
De Haagse Hogeschool

DE HAAGSE
HOGESCHOOL
FACULTEIT IT & DESIGN

15 april 2019
8 juli 2019 (versie 2.0)

Managementsamenvatting

Op verzoek van het Stichting GO Fonds is onderzoek gedaan naar de vraag welke nationale en internationale innovatieve projecten de afgelopen vijf jaren in het Nederlandse en Vlaamse veld van bibliotheken, archieven en informatiedienstverlening hebben plaats gevonden. Het fonds vindt namelijk dat er weinig geschikte verzoeken binnenkomen voor ondersteuning van vernieuwingsprojecten in de branche. Met het antwoord op deze vraag kan het fonds zich beter richten op de sectoren en organisaties die voor ondersteuning in aanmerking komen.

Het onderzoek heeft geresulteerd in de volgende vier aanbevelingen:

- Zorg voor een proactieve opstelling van het fonds door de naam te verbinden aan evenementen of competities op het gebied van innovatie in de sector. Te denken valt aan de Innovatieraad van de KB die een regierol heeft bij het stimuleren van innovaties in het openbare bibliotheekveld.
- Zoek contact met instellingen die *onderzoek* doen naar innovaties op het gebied van informatiewetenschappen. Een geschikte ingang lijkt het platform CARIAH dat onder andere initiatieven op het gebied van mediastudies bij elkaar brengt.
- Onderzoek de mogelijkheid om projecten op het gebied van medische informatievoorziening te ondersteunen.
- Overweeg om de vindbaarheid van de website van het Stichting GO Fonds te laten verbeteren door middel van search engine optimization.

Deze aanbevelingen zijn gebaseerd op de uitkomsten van

- literatuuronderzoek waarbij 106 documenten met betrekking tot innovatieve projecten in het bibliotheek- en archiefwezen zijn geanalyseerd
- interviews met vier experts op het gebied van het bibliotheek- en archiefwezen, te weten Frank Huysmans (hoogleraar bibliotheekwetenschap aan de UvA), Charles Jeurgens (hoogleraar Archiefwetenschap aan de UvA), Grietje Smit (Innovatieraad, KB) en Erwin la Roi (Hatch).

Op 13 maart heeft een tussenrapportage plaats gevonden aan een delegatie van het bestuur van het Stichting GO Fonds. De thema's die daar zijn besproken, zijn meegenomen in deze eindrapportage.

Hoofdstuk 1: Aanleiding en opzet van het onderzoek

De Stichting Gemeenschappelijke Opleidingen verzorgde gedurende meer dan zestig jaar opleidingen en cursussen op het brede terrein van de informatiedienstverlening in Nederland. Nadat deze activiteiten met ingang van 1 januari 2009 werden verkocht aan het bedrijf KBenP werd het Stichting GO Fonds opgericht. Deze rechtsopvolger van de Stichting Gemeenschappelijke Opleidingen ondersteunt initiatieven en projecten op het terrein van het (inter)nationale archief- en bibliotheekwezen en de ontwikkeling van de informatie-dienstverlening in de breedste zin van het woord (www.gofonds.nl).

In augustus 2018 kwam via Willy van der Kwaak (oud teamleider van de opleiding IDM en op dat moment voorzitter van de examencommissie van de faculteit IT&D) de volgende vraag van het Stichting GO Fonds binnen: "Kan de HH - in casu jij of collega Jos van Helvoort een (betaald) onderzoek(je) verrichten over de vraag: hoe kan de hoeveelheid subsidieverzoeken aan het GO Fonds vergroot worden? Het bestuur vindt dat er relatief weinig en vaak ook ongeschikte verzoeken worden gedaan". Vanwege persoonlijke omstandigheden van Willy van der Kwaak is dit verzoek eind augustus door Jos van Helvoort opgepakt.

Vraagarticulatie

Op vrijdag 7 september heeft Jos van Helvoort een telefoongesprek gevoerd met Perry Moree, penningmeester van het Stichting GO Fonds. In dat gesprek zijn drie mogelijke richtingen voor het onderzoek besproken:

a. onderzoek dat zich richt op de vraag hoe de naamsbekendheid of de belangstelling voor het fonds kan worden vergroot

- b. onderzoek naar de vraag of de voorwaarden aantrekkelijk genoeg zijn en er niet te veel drempels in de procedure voorkomen
- c. onderzoek naar de vraag of er in het werkveld überhaupt genoeg gegadigden zijn.

In het gesprek gaf de heer Moree aan dat de nadruk op het laatste aspect zou moeten liggen. Het fonds besteedt al veel tijd aan naamsbekendheid door middel van presentie tijdens beurzen, congressen en sponsoring van evenementen. Van extra onderzoek naar naamsbekendheid wordt daarom niet veel resultaat verwacht. Op de website is duidelijk aangegeven wat voor soort projecten in aanmerking komen voor subsidiering en de voorwaarden zijn in de ogen van de stichting niet extreem. Het indienen van een aanvraag gaat niet gepaard met stapels papierwerk. Aanvragen die wel worden ingediend beperken zich vaak tot alleen maar digitalisering van een (deel)collectie. In de ogen van het stichtingsbestuur is dat niet innovatief genoeg. De vraag komt dan inderdaad op of het werkveld überhaupt innovatief genoeg is om voor ondersteuning in aanmerking te komen.

De hoofdvraag voor het onderzoek wordt daarom als volgt geformuleerd: Welke nationale en internationale innovatieve projecten hebben de afgelopen vijf jaren plaats gevonden in het Nederlandse en Vlaamse veld van bibliotheken, archieven en informatiedienstverlening? Met het antwoord op deze vraag kan het Stichting GO Fonds zich beter richten op de sectoren en organisaties die voor ondersteuning in aanmerking komen.

Op maandag 1 oktober heeft Perry Moree aangegeven zich in deze onderzoeksvraag te herkennen.

Deelvragen

De hoofdvraag van het onderzoek wordt beantwoord door onderzoek te doen naar de antwoorden op onderstaand deelvragen:

- Welke projecten die aan genoemde criteria voldoen, hebben plaats gevonden?
- Welke kenmerken hebben deze projecten in de betekenis van type organisatie, branche, omvang enzovoorts?
- Welke conclusies kunnen, op basis van de antwoorden op bovenstaande onderzoeksvragen, worden getrokken?
- Welke aanbevelingen kunnen worden gedaan op basis van bovenstaande conclusies?

Onderzoeksmethoden

Er is deskresearch uitgevoerd met behulp van de bibliografische bestanden die worden aangeboden bij De Haagse Hogeschool en de KB: Lista, Lisa, Lexis Nexis, archief van IP, Bibliotheekblad en Archievenblad. Het archief van Archievenblad was alleen toegankelijk met de Periodiekviewer van de KVAN die zeer beperkte mogelijkheden biedt. Zo kon niet gezocht worden naar documenten uit de jaren 2017 en 2018.

In de digitale archieven van IP, Bibliotheekblad en Archievenblad is gezocht naar documenten waarin het woord “innovatie” of een van de daarvan afgeleide termen voor kwam. In de Engelstalige bestanden Lisa en Lista is in abstracts gezocht naar een Booleaanse combinatie van “innovat* AND (libr* OR inform* OR arch*) AND (netherlands OR belgium)”. Met behulp van LexisNexis zijn zoekacties gedaan in de Nederlandstalige kranten en opinietijdschriften met de queries “innovaties AND (Archief OR archieven)” en “innovaties AND (bibliotheek OR bibliotheken)”.

In alle bestanden zijn de zoekacties beperkt tot de periode 2013-2018.

De deskresearch is aangevuld met Interviews met de volgende experts op het gebied van bibliotheek- en archiefinnovaties:

- Frank Huysmans, hoogleraar bibliotheekwetenschap aan de UvA
- Charles Jeurgens, hoogleraar archiefwetenschap aan de UvA
- Erwin la Roi, Prisma en Hatch
- Grietje Smit, Innovatieraad (KB).

Voor de data-analyse is bij de deskresearch gebruik gemaakt van het softwareprogramma Atlas.ti. Met deze software kunnen documenten worden geanalyseerd door codes toe te kennen aan tekst- of audiofragmenten. Per code kunnen vervolgens rapporten worden samengesteld. De interviews zijn getranscribeerd waarna de meest in het oog springende passages zijn gemarkeerd.

Nadat de onderzoekscyclus één maal volledig was doorlopen is op woensdag 13 maart 2019 een tussenrapportage verzorgd in de vorm van een presentatie voor een delegatie van het bestuur van het Stichting GO Fonds. Doel van deze tussenrapportage, die vooral betrekking had op de resultaten uit de deskresearch, was om tussentijds nieuwe data op te halen uit het gesprek met de opdrachtgevers. De analyse van de data uit de deze bijeenkomst met de opdrachtgevers en die van de interviews kunnen worden beschouwd als een tweede en derde doorloop van de onderzoekscyclus.

Tabel 1 geeft een overzicht van de geplande tijd per onderzoeksactiviteit. De werkelijk bestede tijd wijkt op details af van de geplande tijd.

Tabel 1

Geplande tijd per onderzoeksactiviteit

Activiteit	Aantal uren
Deskresearch (literatuuronderzoek + inhoudsanalyse)	30
Interviews (+ transcripties door een externe partij)	10
Data-analyse	10
Rapportage	10
Presentatie	5

Analysemethoden

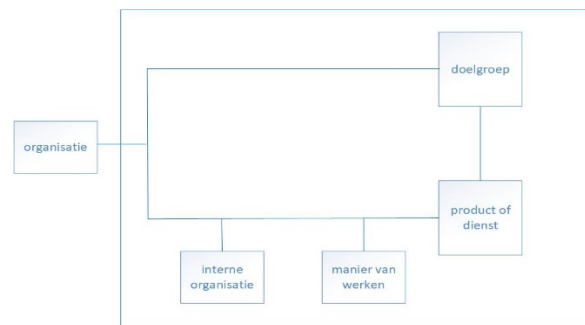
Voor de data-analyse met Atlas.ti zijn uit de documenten die zijn gevonden in Bibliotheekblad, Lista, Lisa en LexisNexis op willekeurige wijze 40 documenten geselecteerd die door de twee onderzoekers onafhankelijk van elkaar zijn gecodeerd volgens de methode van 'open coderen'. Dat betekent dat de onderzoekers 'vrije trefwoorden' of 'labels' hebben toegekend aan relevante tekstpassages.

De codes die door de onderzoekers in de eerste ronde zijn gebruikt, zijn met elkaar vergeleken en in onderling overleg is vervolgens een codelijst met een indeling in groepen gecreëerd die in de tweede ronde als raamwerk voor het coderen is gebruikt. Tijdens de eerste ronde van open coderen is vastgesteld dat met name de resultaten uit de dag- en weekbladen (LexisNexis) vaak niet relevant waren. Omdat de onderzoekers het daarover in het algemeen met elkaar eens waren, zijn de documenten die dat betrof verwijderd uit de resultatenlijst. De overgebleven documenten uit de eerste ronde die naar het oordeel van minstens één van de onderzoekers wel relevant waren, zijn in de tweede ronde opnieuw gecodeerd met de codelijst.

Theoretisch kader

In de hoofdvraag van het onderzoek staat het begrip 'innovatieve projecten' centraal. Innovaties in een organisatie hebben per definitie betrekking op 'vernieuwingen' (Van der Kooij, 1988, p. 4) die vervolgens betrekking kunnen hebben op een product of dienst, de interne organisatie, de wijze waarop iets wordt gerealiseerd (manier van werken) of juist op de doelgroep of markt (Ibid. p. 21). Bij de codelijst is deze indeling in de betrokken organisatie en de vier innovatieve elementen als uitgangspunt genomen. Dat betekent dat naast de betrokken organisatie ook producten/diensten, doelgroepen, veranderingen in de interne organisatie en de werkwijzen als codering zijn gebruikt.

De verhouding tussen de individuele organisatie en de vier elementen waar innovaties betrekking op kunnen hebben, wordt uitgedrukt in figuur 1.

Figuur 1

Een organisatie en de vier elementen waar innovaties betrekking op kunnen hebben

Er zijn alleen documenten gecodeerd waarin over concrete projecten wordt gerapporteerd (onderzoeksprojecten of uitvoeringsprojecten). Vooraf zijn zeven groepen gedefinieerd, waarvan de eerste vijf betrekking hebben op de elementen uit het theoretisch kader:

- De individuele organisatie
- Producten en diensten
- Doelgroepen en markten

- Interne organisatie
- Werkwijze
- Sectoren
- Landen.

Binnen de groep ‘Sectoren’ zijn vooraf codes gedefinieerd, binnen de andere groepen niet. Er is onderscheid gemaakt tussen de volgende zeven sectoren:

- Archieven
- Bedrijfsbibliotheken
- DIV en bedrijfsarchieven
- Musea
- Openbare bibliotheken
- Wetenschappelijke bibliotheken
- Overige sectoren.

Corpus voor de literatuuranalyse

Van de titels die in eerste instantie gevonden zijn, zijn er uiteindelijk 106 gecodeerd met Atlas.ti. De titels die wel gevonden werden maar niet in aanmerking kwamen voor analyse hadden óf geen betrekking op concrete innovatieve projecten óf ze hadden een andere context dan die van een Nederlandse of Vlaamse organisatie. Van de geanalyseerde literatuur zijn 26 titels gevonden met Lista, 14 met Lisa, 5 titels kwamen uit Bibliotheekblad, 3 uit Archievenblad, 57 uit IP en één titel kwam uit een van de nieuwsbladen (gevonden met Lexis Nexis). Een volledig overzicht van de gevonden literatuur is opgenomen in bijlage 1.

Hoofdstuk 2: Resultaten literatuuranalyse

Van de geanalyseerde literatuur hadden 99 titels betrekking op een casus in Nederland, 16 op een Vlaamse casus. Het totaal is hoger dan 106 (het aantal geanalyseerde documenten) omdat sommige artikelen zowel betrekking

hadden op Vlaanderen als op Nederland. Van de sectoren waren zowel openbare als wetenschappelijke bibliotheken het hoogst vertegenwoordigd met ieder 24 artikelen. De restgroep ‘overige sectoren’ is echter het grootst van alle onderscheiden sectoren. In die restgroep zijn onder andere de casussen op het gebied van gezondheidsinformatie opgenomen die een aparte bespreking waard zijn. Tabel 2 geeft een overzicht van de onderscheiden sectoren en het aantal casussen dat met betrekking tot zo’n sector voorkomt in de geanalyseerde literatuur.

Tabel 2

Aantal casussen per sector

Sector	Aantal keren besproken
Openbare bibliotheken	24
Wetenschappelijke bibliotheken	24
Archieven	19 ¹
Musea	11
Bedrijfsbibliotheken	1
DIV en bedrijfsarchieven	0
Overige sectoren	47

Hieronder volgen de meest opmerkelijke resultaten per sector. De analyses zijn gebaseerd op de coderapporten die voor de afzonderlijke sectoren zijn gegenereerd met behulp van Atlas.ti (bijlagen 2 tot en met 6). De bedrijfsbibliotheken en de DIV en bedrijfsarchieven laten we buiten beschouwing omdat die slechts één maal genoemd zijn in de gevonden literatuur. De laatste paragraaf heeft niet betrekking op een specifieke sector maar op een product of dienst die in het oog springt, gezondheidsinformatie.

¹ Zoals eerder aangegeven was Archievenblad slechts beperkt beschikbaar

Openbare bibliotheken

In de sector van de openbare bibliotheken ligt bij innovaties de nadruk op 'community building'. Een goed voorbeeld daarvan vinden we in het artikel van Martin de Jong over de winnaar van de BibliotheekinitiatiefPrijs in 2013, Hans van Duijnhoven (De Jong 2014). Van Duijnhoven wordt daar als volgt geciteerd: "Het gaat niet om boeken of e-books lenen, dat is allemaal onzin: het gaat om mensen die samenkomen, die iets gaan doen. Er ontstaat iets nieuws, er gebeurt iets. Een goede bibliothecaris organiseert dat."

Dat kan behalve door het vertellen van verhalen (Stephens 2017 over het werk van Erik Boekesteijn) ook door mensen samen iets te laten maken. "Verspreid over het hele land hebben openbare bibliotheken de afgelopen jaren makersplaatsen ingericht. Hiermee richten ze zich op nieuwe manieren van kennis delen en het bevorderen van digitale geletterdheid. Het gaat om een publiek toegankelijke werkruimte waarin mensen kunnen maken wat ze bedenken en kunnen leren en ontdekken. Dit kan met behulp van gereedschap als 3D-printers of robotica maar ook met soldeerbouten of knutselmateriaal FryskLab speelt een voortrekkersrol door met een bus met apparatuur scholen te bezoeken" (Van der Meer 2016).

Bij de bevordering van innovaties in de openbare bibliotheeksector spelen de Koninklijke Bibliotheek en de Provinciale Service Organisaties een belangrijke rol (Van den Berg 2014). Van den Berg ziet dat veel van de regionale projecten over mediawijsheid gaan. Cursussen *7Dingen* waarin mensen kennis maakten met nieuwe en sociale media, werden veel aangeboden in Noord- en Zuid-Holland. Daarnaast boden openbare bibliotheken ook wel een 'mediabar' aan, een "presentatiemeubel met media-apparaten (tablets, e-readers, spelcomputers) die

bezoekers kunnen uitproberen ... 'De jeugd stormde er direct op af, maar volwassenen hadden schroom of zelfs scepsis', vertelt David Janssen, mediacoach en domeinspecialist digitale informatievoorziening in Breda" (Van den Berg 2014). Al deze voorbeelden (makersplaatsen, cursussen mediawijsheid) laten zien dat de openbare bibliotheken vooral hun rol als instituut waar kennis wordt gecreëerd en doorgegeven, serieus nemen.

Van een iets andere orde zijn de casussen waarbij openbare bibliotheken een expliciete rol spelen in het creëren van stedelijke netwerken ('urban networks', Vallet 2013 en 2015). In haar artikelen beschrijft Nathalie Vallet de functies die de openbare bibliotheken van Antwerpen, Gent, Genk, Oostende, Roeselare, Amsterdam, Den Haag, Delft en Roosendaal vervullen in de stedelijke gemeenschap ("public services or activities ... beside "just" lending books") en de manier waarop zij dat proberen te bereiken door hun locatie, architectuur en inrichting. In haar studie gaat het om grotere, stedelijke bibliotheken die vooral van zich hebben doen spreken door hun opvallende verschijningen.

Wetenschappelijke bibliotheken

In de wetenschappelijk bibliotheken zien we dat belangrijke innovaties zich afspelen op het gebied van de ondersteuning van open wetenschapsbeoefening. Een mooie casus wordt door Alice Doek (2014) beschreven in haar rapportage over de bibliotheek van de Erasmus Universiteit Rotterdam. "De nieuwe directeur Mathijs van Otegem ('wel een lefgozer') heeft het voor elkaar dat de UB de spil gaat vormen in onderzoeksondersteuning aan de gehele EUR. Op alle gebieden van de research life cycle moet de bibliotheek het aanspreekpunt worden en innovatieve projecten leiden". Deze trend die ook elders

waar te nemen is (De Nijs 2015) loopt gelijk op met een streven naar Open Science, wat echt een stap verder is dan Open Acces publiceren (zoals bekend een beleidsvoornemen van de Europese Unie waar vooral de Nederlandse overheid al jaren voor pleit). “Nederland zet koers richting een open vorm van wetenschapsbeoefening, getuige onder andere de lancering van het Nationaal Plan Open Science (NPOS) afgelopen februari en het nieuwe regeerakkoord dat stelt dat open access en open science de norm worden in wetenschappelijk onderzoek” (Jansen en Liefsoens 2017). “Dat vergt een herijking van onderzoek doen, samenwerking tussen onderzoekers en de wijze waarop kennis wordt gedeeld en de wetenschap wordt georganiseerd. Informatieprofessionals kunnen hierbij een rol van betekenis spelen” (Jansen en Liefsoens 2017).

Innovatieve bibliotheken pakken deze trend op en eisen een rol voor zich op, op het gebied van het managen van onderzoeksdata voor onderzoekers, open access publiceren en het beschikbaar stellen van open educatief lesmateriaal voor studenten (Redactie InformatieProfessional 2017). Open science is echter niet alleen in het hoger onderwijs een hot topic. “Zo heeft het KNMI, het nationale data- en kenniscentrum voor weer, klimaat en seismologie in Nederland, sinds 2016 een Datalab. Dit ‘lab’ wordt gerund door Jan Willem Noteboom en wetenschappelijk coördinator Raymond Sluiter. Saillant detail: in een eerdere functie was Sluiter verantwoordelijk voor het open data-beleid van het ministerie van Infrastructuur en Milieu – hij is dus zelf aanjager geweest voor wat nu de brandstof van het Datalab is” (Jansen en Liefsoens 2017). Verder moet natuurlijk de rol van DANS in dit verband worden genoemd (Breure 2014). Onderzoeksinstituten van de Universiteit van Hasselt (Vancauwenbergh, De Leenheer en Van Grootel 2016) en OCLC (Koopman, Wang en

Scharnhorst 2017) richtten hun pijlen op vernieuwingen op het gebied van semantisch indexeren en datavisualisatie. Wat opvalt is dat beide bijdragen zijn geschreven door auteurs die zich bewegen in het vakgebied van Scientometrics.

Als we refereren naar de vier gebieden waarop innovaties kunnen plaats vinden, valt op dat juist in de publicaties over ontwikkelingen in wetenschappelijke bibliotheken ook innovatieve *werkwijzen* aan de orde komen. Dan gaat het vooral om nieuwe vormen van projectorganisatie, zoals ‘lean startup’ (Tilstra 2015) en Lean Six Sigma (Van Otegem 2013). Tenslotte mag worden opgemerkt dat veel innovatieve experimenten in wetenschappelijke bibliotheken niet beperkt blijven tot Nederland en Vlaanderen maar vaak in internationaal samenwerkingsverband worden uitgevoerd (Haslinger 2013 en 2013a).

Archieven

Open toegang tot data is niet alleen een streven van wetenschappelijke onderzoeksinstellingen maar was ook een van de doelen van het landelijke innovatieprogramma Archief 2020 (Derksen 2015). Dit programma dat liep van 2013 tot 2016 heeft sowieso een belangrijke rol gespeeld bij het aanjagen van vernieuwingen in het openbaar archiefwezen. Drie Amsterdamse archiefopleidingen hebben zich in dat verband gericht op het inrichten van archiefateliers, experimentele omgevingen “waarin nieuwe en aspirant-archivarissen schouder aan schouder samenwerken met ervaren archivarissen, informatieprofessionals en andere experts” (Van den Bent, Waalwijk en Jeurgens 2013). Het doel was om studenten kennis en praktijkervaring te laten opdoen op een manier die nog het meest lijkt op ‘werkend leren’ (De Jonge 2015).

Juist in historische overheidsarchieven hebben verschillende crowdsourcingprojecten een rol gespeeld in de onderzochte periode 2013-2018. Een voorbeeld is Velehanden.nl waar vrijwilligers zich kunnen melden om scans van erfgoedmateriaal toegankelijk te maken (Van der Drift 2013). Dergelijke projecten hebben soms echter ook een grootschalig internationaal karakter zoals die van Europeana. Verwayen (2018) geeft als voorbeeld een project waarbij handgeschreven brieven uit de Eerste Wereldoorlog worden getranscribeerd.

Van de regionale archieven werd met name de site van het Brabants Historisch Informatie Centrum geroemd om haar innovatieve karakter. De maker werd beloond met de IVI Award 2014. Het juryrapport sprak over een “regionaal samenwerkingsverband van archieven en collecties waar de functies informatie en ontmoeting en debat met nieuwe middelen worden vormgegeven”. Dat de site ook daadwerkelijk aan crowdsourcing doet, was blijkbaar ook een argument voor de jury om de site te belonen met de award (Redactie Informatieprofessional 2014).

Musea

Net als bij veel overheidsarchieven is crowdsourcing in de museumwereld een aanpak die veel wordt toegepast. Behalve dat er op deze manier veel werk wordt verzet, bevordert deze manier van werken de betrokkenheid van de doelgroep bij de organisatie. Carola van der Drift benadrukt dat na crowdsourcing crowdfunding (het ‘ophalen van kleine bedragen onder een grote groep mensen’) een logische volgende stap kan zijn (Van der Drift 2013). Geslaagde voorbeelden van crowdfunding die ze geeft zijn die van Museum Gouda en de Bibliotheek Heusden.

Daarnaast kent de museale sector een paar initiatieven die heel technisch zijn gericht, zoals

het gebruik van Virtual Reality (Alkhoven 2018), het gebruik van blockchain en linked data om informatie uit verschillende bronnen met elkaar te verbinden (Meijers 2017) en een makelaarsfunctie voor erfgoedsoftware (Redactie Informatieprofessional 2014).

Gezondheidsinformatie

Zoals gezegd waren er 47 documenten die niet ondergebracht konden worden in een van de traditionele sectoren. Binnen deze groep ‘overige sectoren’ kwamen ook documenten terecht die te maken hadden met innovaties op het gebied van gezondheidsinformatie. ‘Gezondheidsinformatie’ was daarmee de meest gebruikte code onder de ‘producten en diensten’ (gebruikt voor 9 verschillende documenten).

Organisaties waar de projecten met betrekking tot gezondheidsinformatie werden uitgevoerd zijn academische ziekenhuizen of gespecialiseerde instituten zoals het Nederlands Kanker Instituut. Het gaat in veel gevallen om publieksinformatiesystemen (portal sites, forums) die zich specifiek richten op de preventie van gezondheidsklachten of interventies die patiënten ondersteunen. Een voorbeeld komt uit het artikel van Makai et al. (2014) die onderzoek deden naar “the effectiveness of an online health community (OHC) intervention for older people with frailty aimed at facilitating multidisciplinary communication”. De artikelen zijn vrijwel allemaal geschreven door onderzoekers op het gebied van gezondheidswetenschappen en voor zover we kunnen zien zijn er geen informatie-specialisten bij betrokken. De uitzondering op deze regel lijkt een artikel te zijn van Van Houts (2018), maar bij nader inzien betreft ook dat een interview met een professional die zich niet rekent tot de informatieprofessionals.

Voorlopige conclusies uit het literatuuronderzoek

Vooruitlopend op de resultaten uit de interviews met experts kunnen we uit de geanalyseerde literatuur de volgende conclusies trekken. Deze conclusies zijn ook aan de orde geweest tijdens de tussentijdse rapportage op 13 maart 2019.

Bij openbare bibliotheken hebben innovaties niet zo zeer betrekking op het verzamelen, toegankelijk maken en beschikbaar stellen van informatie, maar vooral op de manier waarop dat kan bijdragen aan gemeenschapszin. Het gaat dus ook om een verbreding van de missie die de openbare bibliotheken hanteren.

Ook in de wetenschappelijke bibliotheken zie je dat er een bredere opdracht wordt gehanteerd. In dat geval gaat het er vooral om dat de bibliotheek haar werkgebied verbreedt tot de volledige onderzoekscyclus. Dit houdt onder andere in dat informatieprofessionals een rol gaan spelen bij het archiveren en uitwisselen van onderzoeksdata en het publicatiebeleid. Op de achtergrond speelt het streven van de Nederlandse overheid om de wetenschapsbeoefening zo 'open' mogelijk te maken. Innovatieve initiatieven in wetenschappelijke bibliotheken hebben in veel gevallen echter het kenmerk dat ze worden uitgevoerd in projecten die de landsgrenzen overschrijden.

Net als bij de openbare bibliotheken zetten veel vernieuwende initiatieven in de erfgoedsector in op het creëren van saamhorigheid. Eigen aan de wereld van openbare archieven en musea is dat daarvoor vooral crowdsourcing wordt toegepast. Daarnaast hechten openbare archieven uiteraard ook veel waarde aan het toegankelijk en vindbaar maken van open data. Juist in de sector van de musea werden voorbeelden gevonden van innovatieve projecten met een sterk technisch karakter.

Een van de meest opvallende uitkomsten van het literatuuronderzoek was het betrekkelijk grote aantal casussen op het gebied van gezondheidsinformatie en –voorlichting.

Hoofdstuk 3: Resultaten interviews

De resultaten uit de interviews zijn beperkt tot de uitspraken van de geïnterviewde experts die óf verdieping en context geven aan de conclusies die we op basis van de deskresearch al hadden getrokken óf daar extra inzichten aan toevoegen. De volledige transcripties van de interviews zijn opgenomen als bijlagen 7 tot en met 11. De gebruikte passages zijn daarin gemarkeerd aangegeven. De weergave van letterlijke citaten is in enkele gevallen aangepast om er meer correct Nederlands van te maken. In het geval dat er een of meer woorden zijn toegevoegd staan die tussen vierkante haken [...].

Openbare bibliotheken

Innovaties in de openbare bibliotheken hebben volgens Frank Huysmans te maken met het zoeken naar nieuwe wegen om de missie van de bibliotheek te realiseren. Volgens de wet is die missie... "bijdragen aan de persoonlijke ontwikkeling van mensen door vijf functies te vervullen: kennis en informatie, ontwikkeling en educatie, lezen en literatuur, kunst en cultuur, ontmoeting en debat" (Huysmans, 4 maart 2019). De 'Wet stelsel openbare bibliotheekvoorzieningen' heeft vervolgens een regierol toegewezen aan de KB, en heeft de provinciale ondersteuningsinstellingen (POI's, voorheen Provinciale Service Organisaties) verantwoordelijk gemaakt voor innovaties op lokaal niveau. De OB-sector kent dus een kader waarbinnen innovaties worden gestimuleerd. Dat kader bestaat uit de Innovatieraad van de KB, een innovatie-agenda en de POI's als aanjagers (Smit, 21 maart 2019). Ieder jaar verzamelt de Innovatieraad innovatieve projecten. Volgens Huysmans kunnen dat

projecten zijn in verschillende stadia: “Dat kan helemaal aan het begin zijn, iets uitproberen. De volgende stap is een pilotproject. De volgende stap is het breder uitrollen van het pilotproject, kijken of het levensvatbaar is op meerdere plekken. Vervolgens het einde, de brede invoering.” Grietje Smit (programma-manager van de innovatieagenda en contactpersoon van de innovatieraad, KB) beaamt dat: “De verspreiding van innovaties in het land via de provinciale ondersteuningsinstellingen is nog niet uit de verf gekomen. Ook zie je veel kleine innovaties, die niet voldoende verder komen en stoppen als het project is afgerond en er een toolkit is opgeleverd. Die uitrol is erg belangrijk om voortgang te boeken.”

In het gesprek met Smit hadden we het vervolgens over de reden dat de Innovatieraad en het Stichting GO fonds blijkbaar weinig kennis hebben van elkaars activiteiten. Smit: “De Wsob is een wet voor het netwerk van openbare bibliotheken. Er ontstaat daardoor een afgebakend veld. Waardoor er waarschijnlijk vanuit de bibliotheekkant weinig neiging is om naar andere fondsen te kijken”. Toch gelooft zij wel in mogelijkheden om samen te gaan optrekken: “De Innovatieraad organiseert jaarlijks een innovatiedag met pitches van innovatieve projecten, er is spanning en dynamiek en iedereen wil daar graag aan mee doen. Daar zou het GO-fonds ook bij betrokken kunnen worden. Veel projecten kunnen wel wat extra geld gebruiken.”

Gevraagd naar voorbeelden van organisaties waar geslaagde innovaties hebben plaats gevonden, kunnen Huysmans en Smit allebei tal van voorbeelden noemen. “De provinciale ondersteuningsinstellingen, de POI’s en dan met name de grote: Cubiss, Rijnbrink, Probiblio ook wel” (Huysmans). “Groninger Forum heeft een paar duizend euro van de innovatieraad gekregen om iets met jongeren te gaan doen.

Eigenlijk een beetje diezelfde studentendoelgroep van Tilburg voor de KennisCloud. In Groningen hebben ze enkele jongeren die veel in de bibliotheek kwamen benaderd die initiatiefvol leken. Vervolgens hebben ze die jongeren op weg geholpen. Ze hebben nu voor jongeren in de leeftijd van 18 tot 24 regelmatig bijeenkomsten in de bibliotheek, met een opkomst van rond 200 jongeren. De vraag kwam hoe je jongeren kunt bereiken. Zullen we een mail sturen? KennisCloud hoeft ook niet, ook geen Facebook. Een besloten groep op Instagram was de oplossing. Op een enquête in die groep kwam 100% respons. Het is belangrijk om heel goed na te denken over waar je mensen zijn. Die zitten vooral op plekken waar ze elkaar gemakkelijk kunnen vinden” (Smit).

En over Biblionet Groningen: “Minder geld kan een trigger zijn om veel beter na te denken: wat is mijn kern en hoe ga ik het doen? [...] hebben ze een voorbeeld in Appingedam en Veendam, een kleine bibliotheek en een wat grotere en dat zijn ze nu aan het uitrollen in de hele provincie” (Smit).

Zonder andere organisaties te kort te doen wordt opgemerkt dat ook Amsterdam, Utrecht, Wageningen, Alkmaar, Deventer en Oss genoemd werden door Huysmans en Smit.

Inhoudelijk gaat het bij innovaties in openbare bibliotheken vaak om community building, zoals ook uit de literatuur kon worden opgemaakt. In het gesprek dat wij met haar hadden ging Smit daar wat dieper op in: “[Openbare bibliotheken] willen toe naar een veel betere maatschappelijke functie. Veel beter wortelen in de lokale samenleving. We zijn niet zo arm meer met elkaar, dus de mensen kopen gewoon boeken en ze lezen via hun laptops boeken. [De] bibliotheek hoeft mensen ook niet meer te voorzien van een laptop, want die hebben ze gewoon allemaal wel en een smartphone hebben zij natuurlijk. Dus die rol is over en tegelijkertijd heb je maatschappelijk allerlei

vraagstukken van: eenzaamheid, de wil om mensen met elkaar te verbinden, community ontwikkeling en dat is de taak waar de bibliotheek zich nu veel meer op richt.” Daarnaast is er natuurlijk ook nog de educatieve functie van bibliotheken: “Bibliotheek op school is een langer lopend programma en is op zichzelf een grote vernieuwing omdat de bibliotheken veel zichtbaarder zijn geworden in het onderwijs. We zijn nu bezig met VO en MBO ook om het lezen te bevorderen en om dat lezen leuk te maken. Onderdeel daarvan is mediawijsheid, oorspronkelijk een vernieuwing waar nu ook steeds meer aanbod op komt (Smit). Tegenwoordig horen daar ook de FabLabs bij: “het idee van makerspaces in bibliotheken, dat dat een vorm van ondersteunen van leren en ontwikkelen is, die bij de openbare bibliotheken hoort. Dat heeft best even geduurd, voordat mensen dat accepteerden. Nu is het vrij algemeen geaccepteerd” (Huysmans). Tenslotte wijst Huysmans er op dat sinds 2005 ook het verstevigen van democratische processen tot de missie van de openbare bibliotheken hoort. “Jacques Driessen, de directeur [van Wageningen], die is net met pensioen, die heeft dat ook altijd heel erg aangejaagd”. Gevraagd of je kunt ‘leren innoveren’ en of opleidingen, naar zijn mening, in aanmerking zouden moeten komen voor innovatiesubsidies, antwoordt Huysmans: “Als je een goede opleiding zou gaan neerzetten, waarbij managers leren om beter met innovatie om te gaan in hun eigen organisatie, om dat meer aan te jagen, dan denk ik dat dat zeker ook een ondersteuning verdient, ook van het GO fonds. Het hoeft niet direct iets te zijn dat de klant direct merkt. Alleen moet je je als fonds ook altijd afvragen... Je moet niet gaan zitten in de operationele kosten. Het moet echt gaan om het aanjagen van de vernieuwing en op het moment dat er een opleiding staat, een opleiding is ontwikkeld, dan kunnen de cursisten dat zelf wel dragen, denk ik”.

Tenslotte kunnen we hier opmerken dat de verschillende innovatieprojecten in het OB-veld zijn te raadplegen in één openbare database, ‘innovatiebieb.nl’. “Dat was niet zo moeilijk om te bouwen, dat is ook gewoon goed gevuld” (Smit).

Wetenschappelijke bibliotheken, archieven en musea

Huysmans maakt een duidelijk inhoudelijk onderscheid tussen innovaties bij de openbare bibliotheken en die bij de wetenschappelijke bibliotheken. In die laatste sector gaat het veel meer om technische innovaties, “de netwerken tussen Koninklijke Bibliotheek, Beeld en Geluid, Digitaal Erfgoed Nederland, Nationaal Archief niet te vergeten... rondom linked data... Digitaal Erfgoed Referentie Architectuur, DERA. Netwerken met universiteiten, Clariah en zo”. De nadruk legt hij dus op de netwerken die ontstaan door het gebruik van IT tussen sectoren die in de literatuurstudie door ons nog werden onderscheiden.

In het gesprek met Charles Jeurgens (hoogleraar archiefwetenschap aan de UvA) kwamen twee innovatieve toepassingen aan de orde: het gebruik van OCR voor handgeschreven historische bronnen en de zogenaamde eDiscovery tools: “dat je eigenlijk die zoektechnieken zodanig weet te verbeteren dat ze kunnen filteren. En dat je eigenlijk alles wegsnijdt wat niet relevant is” (Jeurgens 12 maart 2019). Maar vooral het programma Archief 2020 heeft in de door ons onderzochte periode volgens hem een enorme beweging in gang gezet. Daarbij ging het niet om specifieke producten of diensten maar meer om een bewustzijn, waardoor de archiefsector breed het gevoel had “ja, wij moeten echt wel iets meer doen dan alleen maar stukken bewaren en beheren... het is ook een andere mindset van oké, wij moeten ... infrastructuren ontwikkelen, designen met architecten” (Jeurgens). Een volgende innovatie zou volgens hem wel eens

minder technisch van aard kunnen zijn en vooral inhouden dat er meer gebruik wordt gemaakt van risico tools ... “die ontwikkeld worden om te bepalen [...] welke informatie moeten we echt geïnclassificeerd hebben en welke niet?” Als voorbeeld noemt hij de Amerikaanse sigarettenindustrie en de gezondheidsclaims en of het Witte Huis daarvan op de hoogte was: “Nou, dat ging over iets van 10 miljoen e-mails, die toen binnen een hele korte tijd doorzocht moesten worden. Ja, hoe dat te doen? En daar is eigenlijk die E-discovery [...] toepassingen zijn daar geleidelijk aan op ontwikkeld.”

Organisaties die in de archiefsector een belangrijke innovatieve rol spelen zijn volgens Jeurgens, behalve het Nationaal Archief, het IISG en Beeld en Geluid. Hoewel het daar vaak om grote projecten gaat zou een fonds daar toch ook een rol kunnen spelen door onderzoeksinstellingen te faciliteren om goede onderzoeksopzetten te maken. “Ik denk dat als je denkt aan bedragen van 20.000, maximaal 30.000 euro dat inderdaad het meeste betekenisvol is, in mijn optiek, als het leidt tot iets groters. Dus zeg maar, ik noem dat dan maar even seat money” (Jeurgens).

Ook met Frank Huysmans is gepraat over de positionering van het Stichting GO Fonds: “Er zijn natuurlijk ook andere fondsen. Waar ik de afgelopen tijd nog wel mee in aanraking ben gekomen, maar dan heb je meer over het web en internet, dat is SIDN fonds, van de stichting internet domein namen. Die hebben op een gegeven moment ook een potje geld apart gezet. Valerie Frissen is daar nog directeur van geweest. Ik denk dat het voor het GO fonds een kwestie van positioneren is. Wat is nou onze plek binnen het bredere scala aan fondsen? Om dat goed af te bakenen, ik denk dat die focus op erfgoedinstellingen en hoe zij hun collecties en metadata integreren in het web, dat dat een goede focus is”.

Innovatiekracht

In het gesprek met Erwin la Roi (7 maart 2019) ging het vooral over de innovatiekracht van de sector in de volle breedte, al heeft La Roi naar eigen zeggen wat minder kijk op de openbare bibliotheeksector. Voor hem hangt innovatiekracht sterk samen met ondernemend gedrag: “Ik denk dat ondernemend gedrag heel belangrijk hierin is”. La Roi komt dat wel tegen in de sector, maar dan zijn het in zijn beleving zelden de traditionele informatieprofessionals die de innovatie starten: “Als ik het profiel lees van de mensen die [een] project doen, zijn dat niet de traditionele informatieprofessionals. Dat is natuurlijk jammer”. Dat is volgens hem ook wel te verklaren vanuit de achtergrond van het vakgebied: “Dat is van nature een behoudende sector. Dat helpt niet echt. Dat is natuurlijk, het gaat altijd over structuur en orde en toegang, maar dan wel volgens bepaalde standaarden. Ja hoe meer structuur, hoe minder vrij je denkt en waarschijnlijk als persoon ook bent”. In het verleden heeft La Roi trainingen op het gebied van ondernemerschap en innovatie gegeven aan studenten van de IDM-opleidingen. Volgens hem hebben dat soort trainingen bij jonge mensen wel zin “Daar komen echt leuke dingen uit”, maar voor de rest pleit hij voor impulsen van buiten: “..de juiste mensen binnenhalen”. Die juiste mensen zijn uiteindelijk belangrijker dan geld, want: “Als je zoekt, is het geld er wel, het gaat om mindset van mensen.” Dit laatste wordt bevestigd door Gerdine Keijzer-Baldee in het gesprek dat de onderzoekers hadden met het bestuur. Zij maakt onderscheid tussen echte innovatieprojecten waar iets nieuw gebeurt en waarvoor het GO fonds bedoeld is en projecten waarbij instellingen innovaties van anderen in de eigen omgeving willen toepassen. Voor dat laatste zijn er sowieso voldoende middelen: “Aanvraag moet nieuw idee zijn, als je [een] idee van ander kopieert moet je gewone financiering vragen [...] moet je gewoon bij het openbaar bestuur leggen en het openbaar

bestuur ja die heeft daar heus geld voor mits je dat maar tijdig aanvraagt” (Keijzer-Baldee).

Hoofdstuk 4: Conclusies

De hoofdvraag van dit onderzoek luidde welke nationale en internationale innovatieve projecten de afgelopen vijf jaren hebben plaats gevonden in het Nederlandse en Vlaamse veld van bibliotheken, archieven en informatiedienstverlening. Bij de beantwoording van deze vraag kwam naar voren dat openbare bibliotheken zich bij hun vernieuwingen vooral richten op community building en dat innovaties in het veld van wetenschappelijke bibliotheken, archieven en erfgoedinstellingen vaker technisch van aard zijn.

De focus van openbare bibliotheken op community building komt voort uit de missie die openbare bibliotheken hebben. De Wet stelsel openbare bibliotheekvoorzieningen wijst vervolgens met betrekking tot innovaties een regierol toe aan de Innovatieraad (KB) en Provinciale Ondersteuningsinstellingen (POI's). De Innovatieraad biedt met haar innovatieagenda een kader waarbinnen openbare bibliotheken systematisch aan vernieuwingen werken. Ze organiseert jaarlijks een evenement met pitches en prijsuitreikingen wat bevordert dat er veel innovaties in het lokale bibliotheekwerk tot stand komen. Wat in de gesprekken en de gevonden literatuur veel minder nadruk heeft gekregen maar wat nog wel genoemd mag worden, is de rol van openbare bibliotheken bij het bevorderen van mediawijsheid en digitale geletterdheid. Alle innovatieve ideeën uit het Openbare Bibliotheekveld worden verzameld in één grote openbaar toegankelijke database 'innovatiebieb.nl'.

Innovaties in wetenschappelijke bibliotheken en erfgoedinstellingen hebben vaker een technisch

karakter. Het gaat bovendien vaak om projecten waarin wordt samengewerkt met internationale partners. Een kleiner fonds als het Stichting GO Fonds zou hierbij echter wel een rol kunnen spelen als aanjager bij het opstellen van nieuwe onderzoeksvoorstellen. Zowel Frank Huysmans als Charles Jeurgens zagen mogelijkheden om onderzoek naar nieuwe technieken zoals eDiscovery, OCR toegepast op oude handschriften en linked data te stimuleren. Belangrijke organisaties die zich inzetten voor onderzoek naar deze innovatieve technieken zijn naast Digitaal Erfgoed Nederland de Koninklijke Bibliotheek, Beeld en Geluid, het Nationaal Archief en het IISG. Al deze organisaties werken ook samen in de onderzoeksinfrastructuur CLARIAH.

Ook buiten het veld van bibliotheken, archieven en musea vinden interessante innovaties plaats op het gebied van de informatievoorziening. Zo worden in de medische sector toepassingen ontwikkeld waarbij patiënten naar aanleiding van hun interactie met een systeem op maat gesneden informatie en adviezen ontvangen.

Het onderzoek toont aan dat er voldoende innovatiekracht bestaat binnen de sector. De instroom van medewerkers met een meer technische of creatieve achtergrond draagt hier sterk aan bij. Ook het trainen van managers of medewerkers op het terrein van innovatie en ondernemerschap kan een positieve bijdrage leveren aan het innovatieve karakter van het werkveld.

Het theoretisch kader dat wij voor dit onderzoek gebruiken (figuur 1 op pagina 3) geeft aan dat innovaties betrekking kunnen hebben op vier elementen: de interne organisatie, de manier van werken, nieuwe producten of diensten, en nieuwe doelgroepen. Terugblikkend op de resultaten uit het literatuuronderzoek en de interviews kunnen we constateren dat de meeste innovaties betrekking hebben op nieuwe producten of

diensten voor al langer bestaande doelgroepen. Vooral openbare bibliotheken hebben nieuwe diensten ontwikkeld voor de doelgroepen die zij van oudsher bedienen. De verbreding van de taken van wetenschappelijke bibliotheken tot onderzoeksondersteuning in het algemeen, kan ook beschouwd worden als een nieuwe vorm van dienstverlening aan een doelgroep die eerder al bediend werd met het beschikbaar stellen van literatuur en het uitvoeren van gespecialiseerd literatuuronderzoek. Nieuwe manieren van werken zien we onder andere ontstaan in het kader van co-creatie en crowdsourcing.

Hoofdstuk 5: Aanbevelingen

In het gesprek dat de onderzoekers op woensdag 13 maart hadden met het bestuur van het Stichting GO Fonds kwam aan de orde dat het Fonds zich tot nu toe nogal reactief opstelt. Eén van onze aanbevelingen is dat het Fonds actiever op zoek gaat naar evenementen waar zij zich actief als financierder kan profileren. De eerder genoemde Dag nieuwe bibliotheekinitiatieven zou voor de branche van de openbare bibliotheken een goede gelegenheid zijn. Het fonds zou haar naam kunnen verbinden aan een specifiek onderdeel van het programma of een met naam te noemen stimuleringsprijs. De onderzoekers bevelen in ieder geval aan om te onderzoeken of samenwerking met de Innovatieraad van de KB tot de mogelijkheden behoort.

Voor de branche van wetenschappelijke bibliotheken en erfgoedinstellingen ligt het meer voor de hand om contact te zoeken met CLARIAH (Common Lab Research Infrastructure for the Arts and Humanities), een “ge-distribueerde onderzoeksinfrastructuur voor onderzoekers in de geesteswetenschappen” (www.clariah.nl). Dit lijkt een geschikt netwerk om zicht te krijgen op onderzoeksinitiatieven op

het gebied van mediastudies (<https://www.clariah.nl/werkpakketten/focusgebieden/media-studies>). Zoals aangegeven door de geïnterviewde wetenschappers (Huysmans en Jeurgens) zou financiële ondersteuning voor het schrijven van goede onderzoeksvoorstellen in een aantal gevallen zeer welkom zijn.

Met het theoretisch kader voor dit onderzoek in ons achterhoofd kunnen we het GO Fonds ook aanbevelen om te onderzoeken of men zich zou kunnen richten op een nieuwe doelgroep, de medisch specialisten. De resultaten uit het literatuuronderzoek laten zien dat ook in die branche veel vernieuwingen rond informatie-systemen plaatsvinden. Een strategie zou kunnen zijn om hiervoor eerst contact op te nemen met de afdeling Biomedische informatie van de KNVI maar rechtstreeks contact opnemen met de Federatie Medisch Specialisten die sinds 2018 een Wetenschaps- en innovatieprijs uitreikt, zou ook tot de mogelijkheden behoren.

Van een andere orde is een maatregel die in het overleg met het Fonds op 13 maart door een van de bestuursleden zelf werd aangedragen, het verbeteren van de vindbaarheid van de website door search engine optimization. Daarbij gaat het dan om een vergroting van de naamsbekendheid van het fonds, een vraagstuk dat volgens afspraak niet is meegenomen in dit onderzoek.

Hoofdstuk 6: Nabeschuiving

Terugblikkend op het onderzoek ervaren de onderzoekers zelf dat ze veel nieuwe kennis hebben opgedaan met betrekking tot activiteiten in de branche van het openbare bibliotheekwerk. De OB-wereld kent een heel eigen dynamiek die niet zo zichtbaar is voor mensen die er niet zelf werkzaam zijn. Door te lezen over de verschillende projecten en door deelname aan de landelijke dag nieuwe

bibliotheekinitiatieven op donderdag 14 februari in Amersfoort, zijn ze zelf enthousiast geworden over de vernieuwingen die in dat veld plaatsvinden. Ze bevelen andere informatie-professionals van harte aan om daar kennis van te nemen.

Zonder dat het onderzoek daar in eerste instantie op gericht was stuitte de onderzoekers in de loop van de opdracht op een contradictie in opvattingen tussen vertegenwoordigers van de Innovatieraad (KB, openbare bibliotheken) en het bestuur van het Stichting GO Fonds. De laatste was bij monde van de voorzitter Gerdine Keijzer-Baldee stellig in haar overtuiging dat innovaties die in aanmerking komen, echt betrekking zouden moeten hebben op nieuwe ideeën. Zowel Grietje Smit (Innovatieraad, KB) als Frank Huysmans die vele jaren lid is geweest van de Innovatieraad, meent dat innovaties betrekking kunnen hebben op verschillende stadia van het vernieuwingsproces. Dan gaat het niet alleen over het allereerste idee maar ook over de bredere invoering daarvan - na afloop van bijvoorbeeld een pilot - en een onderzoek naar mogelijkheden om het idee ook op andere plekken uit te voeren. Wij geven het Stichting GO Fonds, bij wijze van een extra aanbeveling, in ieder geval ter overweging om haar standpunt op dat gebied te heroverwegen en ook projecten die gebruik maken van bestaande ideeën in aanmerking te laten komen voor subsidie zolang als het voor de organisatie die het toepast een vernieuwend karakter heeft.

Een laatste aanbeveling zou kunnen zijn dat het Fonds zich ook gaat richten op de bevordering van innovaties door het ondersteunen van cursussen en trainingen waarin leidinggevend leren hoe ze een innovatieve cultuur kunnen stimuleren. Dit onderwerp is ook besproken in het interview met La Roi en kwam kort aan de orde in de geanalyseerde literatuur (Jansen en De Valk, 2018). Bovendien zou het bij uitstek passen bij het karakter van het Stichting GO Fonds dat voortkomt uit een uniek opleidingsinstituut.

Referenties

- Alkhoven, P. (2018). Fieldlab virtual worlds: Erfgoed tot leven gebracht. *InformatieProfessional*, 2018 (5).
- Breure, L. (2014). Transforming a research paper into a rich internet publication. *Information Services & Use*, 34 (3), 335-344.
- De Jong, M. (2014). Breng mensen bij elkaar. *Bibliotheekblad*, 2014 (6), 14-16.
- De Jonge, E. (2015). Boekbespreking: Een jaar archiefateliers in twee schetsboeken. *InformatieProfessional*, 2015 (9).
- De Nijs, R. (2015). Over de grens: 'Meten is weten'. *InformatieProfessional*, 2015 (8).
- Derksen, M. DISH2015: Cultural heritage is not a business. Laatste update: 23 december 2015. op <https://informatieprofessional.nl>.
- Doek, A. (2014). De onzichtbare reporter (1): Een gewone maandag bij de Bibliotheek van de EUR. *InformatieProfessional*, 2014 (3).
- Haslinger, I. (2013). Europese perspectieven: Een netwerk van kennis. *InformatieProfessional*, 2013 (2).
- Haslinger, I. (2013a). Europese perspectieven: Spruce. *InformatieProfessional*, 2013 (7).
- Jansen, D. & De Valk, S. (2018). Design thinking: Denken in oplossingen. *InformatieProfessional*, 2018 (7).
- Jansen, D. & Liefsoens, L. (2017). Open wetenschap: Informatieprofessionals pakken hun rol in open science. *InformatieProfessional*, 2017 (8).
- Koopman, R., Wang, S. & Scharnhorst, A. (2017). Contextualization of topics: browsing through the universe of bibliographic information. *Scientometrics*, 111 (2), 1119-1139.
- Makai, P., Perry, M., Robben, S., Schers, H., Heinen, M., Olde Rikkert, M., et al. (2014). Evaluation of an eHealth intervention in chronic care for frail older people: Why adherence is the first target. *Journal of Medical Internet Research*, 16 (6), 1-1.
- Meijers, E. (2017). Een blockchainpilot met erfgoedcollecties. *InformatieProfessional*, 2017 (5).
- Redactie InformatieProfessional. Brabants Historisch Informatiecentrum winnaar IVI Award 2014. Laatste update: 18 november 2014. Geraadpleegd op <https://informatieprofessional.nl>.
- Redactie InformatieProfessional (2014). Q&A met Wilbert Helmus. *InformatieProfessional*, 2014 (2).
- Redactie InformatieProfessional (2017). Q&A met Hilde van Wijngaarden. *InformatieProfessional*, 2017 (8).
- Stephens, M. (2017). Telling stories. *Library Journal*, 142 (17), 16.
- Tilstra, J. (2015). Systematisch innoveren bij de Universiteitsbibliotheek Utrecht: Ondernemen met de lean startup. *InformatieProfessional*, 2015 (1).
- Vallet, N. (2013). Becoming partners in urban development. *Library Management*, 34 (8/9), 650-663.
- Vallet, N. (2015). The odyssey of Flemish public libraries facing opportunities and threats when becoming strategic partners in urban development. *Library Management*, 36 (8/9), 609-622.
- Van den Bent, E., Waalwijk, H. & Jeurgens, C. (2013). Amsterdamse archiefopleidingen werken samen: Onderzoekend leren in de praktijk. *InformatieProfessional*, 2013 (9).

Referenties

- Van den Berg, F. (2014). Innovatie komt uit de provincie. *Bibliotheekblad*, 2014 (2), 10-12.
- Van der Drift, C. (2013). Geld ophalen met crowdfunding: Kleine beetjes maken veel mogelijk. *InformatieProfessional*, 2013 (7).
- Van der Kooij, B. (1988). *Innovatie gedefinieerd: Een analyse en een voorstel*. Eindhoven: Technische Universiteit Eindhoven. (EUT - BDK nr. 33).
- Van der Meer, T. (2016). Steeds meer makersplaatsen in openbare bibliotheken. *InformatieProfessional*, 2016 (7).
- Van Houts, I. (2018). In gesprek met Riky de Veth: Navigeren en gidsen bij digitale reis. *InformatieProfessional*, 2018 (8).
- Van Otegem, M. (2013). Operational excellence: Continu verbeteren met procesmanagement. *InformatieProfessional*, 2013 (4).
- Vancauwenbergh, S., De Leenheer, P. & Van Grootel, G. (2016). On research information and classification governance in an inter-organizational context: The Flanders research information space. *Scientometrics*, 108 (1), 425-439.